

Міністерство освіти і науки України  
Львівський національний університет імені Івана Франка

## МАТЕРІАЛИ

### ЗВІТНИХ НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ ФАКУЛЬТЕТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ



Львів  
ЛНУ імені Івана Франка  
2016

## РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ ВМІНЬ ДІТЕЙ ІЗ АУТИЗМОМ ЗАСОБАМИ МУЗИКОТЕРАПІЇ

Роксоляна Призванська,

*старший викладач кафедри корекційної педагогіки та інклюзії*

Проблема застосування музикотерапії як одного із засобів психокорекції є особливо актуальною на сучасному етапі розвитку науки та практики, адже сучасний етап модернізації освіти в Україні характеризується об'єднанням наукових пошуків і зусиль, посиленою увагою до поглибленого вивчення особливостей дітей з порушеннями розвитку з метою ефективної допомоги, підтримки та максимально можливого розвитку дитини для її успішного соціального й особистісного становлення. Вже багато разів доведено, що музика здатна благотворно впливати на людський організм, а музикотерапія – покращувати його стан, позбавляти від широкого спектру захворювань без хірургічного втручання і побічних наслідків.

Найпоширенішим визначенням музикотерапії є розуміння її як виду арттерапії, де музика використовується з лікувальною або корекційною метою. Аналіз науково-методичної літератури приводить до висновку, що використання засобів мистецтва суттєво підвищує ефективність корекційно-педагогічної роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку, в тому числі й інтелектуального (Л. Гаврильченко, Л. Колесник, А. Копитін, З. Ленів, З. Матейнова, С. Машура, С. Миронова, Ю. Некрасова, О. Рау, Д. Шульженко та інші). Сьогодні музикотерапія є окремим психокорекційним напрямком, який містить у собі два аспекти: психосоматичний і психокорекційний. Музична терапія все частіше застосовується в області корекції цілої низки психічних розладів, включаючи реабілітацію пацієнтів з важкими порушеннями розвитку нервової системи. Дослідження С. Едгертон, А. Томпсона, Д. Вільямс надають докази того, що музична терапія може надати позитивний короткотерміновий ефект у пацієнтів з розладами аутистичного спектру.

Аутистичні діти багато років були позбавлені доступних для інших осіб форм медико-психолого-педагогічної допомоги. Лише у 70-80-х роках минулого століття, а в Україні наприкінці 90-х років, зроблені перші кроки в напрямку напрацювання адекватної моделі допомоги особам з аутизмом. Незважаючи на певний позитивний ефект медикаментозної терапії, провідною формою роботи з аутистами є психолого-педагогічна корекція. Світові авторитети з питань аутизму (К. Гілберт, Т. Пітерс, Л. Шипіцина та ін.) констатують великий розрив

між теоретичними знаннями про аутизм і практичними можливостями допомоги таким особам та їх родинам.

Однією з характерних рис аутичної дисфункції є несоціальна поведінка. Як відомо, рівень соціальних навичок відіграє важливу роль в загальному рівні адаптивного функціонування людей. Діти з аутизмом мають проблеми з участю в повсякденних соціальних взаємодіях з іншими людьми. Для них характерне погане сприйняття афективних сигналів у соціальній сфері. Такі діти не розуміють як брати участь в розмові, уникають зорового контакту, і, як правило, байдужі до інших людей, включно з членами сім'ї. Експериментальні дані показали, що люди з розладами аутистичного спектру часто не в змозі розпізнавати чи інтерпретувати вокал, міміку, емоції. Може скластися враження, що вони ігнорують чи погано сприймають емоційну поведінку людей і не розуміють їхніх почуттів. Аутичні діти також важко сприймають точку зору інших людей і не усвідомлюють, що у тих є емоції і думки, відмінні від їхніх. Оскільки розуміння афективних сигналів дуже важливе, саме музична терапія може з успіхом використовуватись в лікуванні аутизму з метою покращення комунікації та мовлення і розвитку соціально-поведінкових навичок. Для прикладу, дослідження впливу терапії імпровізаційною музикою на комунікативну поведінку виявило особливості впливу темпу, ритму музичного твору, а також його форми та висоти звучання на підслідну групу вже через десять сеансів. Також з'ясувалось, що діти з аутизмом значно краще наслідують слова, якщо сприймають їх через спів, а не як простий розмовний текст.

Засади музикотерапії ґрунтуються на концепції недирективної терапії Карла Роджерса, де акцент робиться на налагодженні контакту через наслідування і спільну активність. Цінність музичної терапії в роботі з дітьми із особливими потребами полягає в тому, що вона допомагає зміцнити довіру, взаєморозуміння між учасниками процесу, пришвидшує процес терапії, оскільки внутрішні переживання легше виражаються за допомогою музики, аніж при розмові; музика підсилює увагу до відчуттів; крім того – підвищується музична компетенція, виникає відчуття внутрішнього контролю і порядку. Діти з розладами аутистичного спектру з серйозними обмеженнями у вербальному та невербальному спілкуванні позитивно відгукуються на використання музичної терапії з застосуванням імпровізаційних методів та підходів. Імпровізаційна музична діяльність з лікувальною метою здатна сприяти виробленню навичок спілкування та соціальної взаємодії, а також покращенню і розвитку уваги.

Дослідники висловлювали припущення, що, оскільки при аутизмі відсутня обробка емоцій, то і система, що реагує на емоційне сприйняття

музики, також не розвивається. Проте, останні дослідження в когнітивній сфері змінили початкову теорію про систему емоційних реакцій на музику в людей із аутизмом. Виявилось, що вони здатні добре розпізнавати музичні інтервали і реагувати на музичний матеріал. Завдяки своєму незагрозливому характеру, музика виявляється дуже успішною як терапія для дітей з аутизмом, особливо в сфері розвитку мови і соціальної взаємодії. За даними Американської асоціації музичної терапії люди з аутизмом мають високу швидкість реакції на музику, а також підвищений інтерес і відгук на музичні подразники.

Отже, для дітей з аутистичними розладами музична терапія необхідна як спосіб корекції присутніх розумових і фізичних відхилень, як спосіб налагодження комунікації, а також як засіб збагачення знань про навколишній світ. Адже музика багатогранна і не може обмежитись лише терапевтичним ефектом, а обов'язково торкнеться всіх інших структурних компонентів свідомості дитини.

1. *Baron-Cohen S. Mindblindness: An Essay on Autism and Theory of Mind.* - Cambridge, Mass.-MIT Press, 1995.
2. *Островська К.О. Соціальна адаптація дорослих осіб із загальними розладами розвитку.* - Львів: "Тріада плюс", 2012. - 576 с.
3. *Стан М. Воздействие музыкальной терапии на речь аутичного ребенка.// Музыкальная психология и психотерапия.* - 2009. - № 4(13). - С. 122-125.

## ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

**Віра Корнят,**

*старший викладач кафедри корекційної педагогіки та інклюзії*

У вищих навчальних закладах сьогодні відбуваються інноваційні процеси, які передбачають суттєву реорганізацію існуючих педагогічних систем, переосмислення та оновлення їх цілей, змісту, організацію навчання майбутніх фахівців на основі технологічного підходу [1, с. 19].

Поняття "педагогічна технологія" увійшло в науку в 60-х рр. ХХ ст. Втілення ідей науково-технічного процесу в освітню діяльність викликало потребу розглядати освітню діяльність в аналогії до налагодженого виробництва, яке підпорядковується науковим

закономірностям, завдяки чому виховання та навчання можна зробити масовим та технологічним. Спочатку термін "педагогічна технологія" був пов'язаний лише з використанням у навчальному процесі технічних засобів та засобів програмового навчання. Дещо пізніше поняття стало використовуватися ширше, і під педагогічною технологією стали розуміти нові підходи до аналізу та організації навчального процесу [2, с. 48].

У кінці 80-х – на початку 90-х років минулого століття розвивається концепція технологізації навчального процесу, яка сприяла утвердженню виразу "педагогічна технологія навчання". Він використовувався виключно до навчання, а сама технологія розумілася як навчання з допомогою технічних засобів. Надалі в педагогічній науці зустрічається термін "педагогічна технологія виховання". Розробкою педагогічних технологій у вітчизняній науці займалися Ю. Бабанський, В. Беспалько, П. Гальперін, Н. Галізіна та ін. У 90-ті рр. ХХ ст. публікацій з проблем педагогічної технології збільшилося. Проте єдиного трактування сутності та змісту педагогічної технології немає і до сьогодні.

Можна виділити наступні розуміння цього поняття: проект певної педагогічної системи, яка реалізується на практиці (В. Беспалько); сума науково обґрунтованих прийомів виховного впливу на людину чи групу людей (Н. Щуркова); впорядкована сукупність дій, операцій та процедур, які інструментально забезпечують отримання діагностованого та прогнозованого результату у змінених умовах освітнього процесу (В. Сластьонін); процес регламентації і опису операцій з керівництва процесом формування спеціаліста; активні засоби діяльності та відповідні структурно-функціональні блоки (механізми), що пропонують органічне поєднання об'єктивних засобів діяльності, здібностей та умінь; сукупність психолого-педагогічних установок, які визначають спеціальний підбір і компонування форм, методів, способів, прийомів, дидактичних умов, зміст освіти на основі загальної методології, орієнтованої на задоволення інтересів сучасної політики держави в галузі освіти; послідовна взаємопов'язана система дій педагога, спрямована на розв'язання педагогічних задач; планомірне та послідовне втілення на практиці наперед спроектованого педагогічного процесу; суворо науково проєктовані та точно відтворені педагогічні дії, які гарантують успіх. Г. Ксьонзова вважає, що педагогічна технологія є такою побудовою діяльності педагога, за якого його дії необхідно представити у певній цілісності й послідовності; їх виконання має прогнозований характер і спрямовується на досягнення бажаного результату. І. Зязюн визначає педагогічну технологію як "сферу знання, яка включає методи, засоби і